

Iskolán kívüli fellépést nem érdemes szorgalmazni. Néha egy pár perces önvizsgálat tisztázza a nevelőben, mi célt is szolgálna a kikényszerített bemutató. A kicsik közönség előtti első fellépése semmiképpen sem lehet 8-10 percnél hosszabb. 15 perc már sok.

Fogalmak:

A szükséges, és ebben az életkorban is fölfogható dramaturgiai *fogalmak* közül érteniük kell a *szereplő* és a *helyszín* fogalmát. Érezniük kell a mese – cselekmény – *elejét* és *végét*.

Feldolgozásra ajánlott művek:

Memoriterként a magyar népköltészetből: mondókák, köszöntők, kiszámolók, nyelvtörők, népszokások rituáléi. *A jeles napokhoz* fűződő szövegek megtanulása és eljátszása révén ismerkedjenek meg a magyar népelet szertartásaival.

Napjaink elkopott szülői kommunikációs készlettára késztet bennünket arra, hogy azt javasoljuk, babázó, papás-mamást játszó legkisebbjeinknek tanítsuk meg azokat az *altatókat*, *hetyegetőket*, *simogatókat*, *nyelvtörőket*, *höcögőket*, *duruzsoló mondókákat*, melyek később az anyai dédelgetésben térhetnek vissza. Lehet, hogy még családon belül, kisebb testvéreik is kapnak tőlük abból a jóból, amit szüleik nem tudnak megadni nekik, mert őket sem tanította senki erre.

Memoriterként és dramatikus feldolgozásra: ismerkedjenek meg három-négy népballadával (Kömíves Kelemen, Kádár Kata stb.)

Beszédtechnikai gyakorlatokhoz: Weöres Sándor, Nemes Nagy Ágnes, Tamkó Sirató Károly versei

Közös dramatizálással való feldolgozásra magyar népmeséket és klasszikus műmeséket ajánlunk.

Itt jegyezzük meg, hogy készült egy drámapedagógiai játéktár, mely 1. osztályosoknak tartalmaz javasolt műveket, feldolgozó technikák és egyéb drámajátékok ajánlásával együtt. (Előd Nóra – Kovács Andrásné – Kósa Vilma – Pintér Rozália: „**Add tovább!**” – Ez azonban csak a plusz feladatokhoz kell majd, a jelenlegi tananyagokban található anyagok is alkalmasak ilyen feldolgozásra.)

Kaposi László – Szabó Zsuzsa – Szauder Erik – Uray Péter

K e r e k a s z t a l

tanterv a NAT Tánc és dráma műveltségi területének tanításához

Megjegyzés

A tanterv készítői a NAT Tánc és dráma műveltségi területét három tantárgy – DRÁMA, TÁNC- ÉS MOZGÁSMŰVÉSZET, valamint BÁBJÁTÉK – keretei között tárgyalják.

- A DRÁMA tantárgy tanterve a NAT anyagát jelentős mértékben kiegészítve, a tanítási dráma komplex megközelítésmódját hangsúlyozva a 10. évfolyam végéig ad meg tananyagot és fejlesztési követelményeket, továbbá magába foglalja az Ünnepi szertartások, rituális játékok területét is.
- A TÁNC- ÉS MOZGÁSMŰVÉSZET tantárgy a hagyomány játékain és a hagyományos mozgásformákon kívül jelentős teret biztosít a modern mozgásművészeteknek is (a Drámához hasonlóan a 10. évfolyammal bezárólag).
- A BÁBJÁTÉK tantárgy a bábkészítés, a bábmozgatás és a bábjáték-történet komplexitására épít, részletesen kidolgozott tananyagot és követelményeket adva a 8. évfolyam végéig.

NAT követelmények

Az egyes tantárgyak anyagában részleteztük azon követelményeket, amelyek többletet jelentenek a NAT-hoz képest.

Kiemelt közös követelmények

A NAT TÁNC ÉS DRÁMA műveltségi területén belül megjelenő általános fejlesztési követelmények közül tantervünk kiemelten kezeli a következőket:

- Játékos gyakorlatok során sajátítsák el az alapvető táncos, bábos és drámai kifejezési formákat. (1.a)
- Legyenek képesek különböző technikákat tartalmazó összetett improvizációkra mozgásban, táncban (2.A), továbbá drámában, bábjátékban.

Sajátos megközelítés

Mindhárom tantárgyunk tanterve tevékenységközpontú. Az elemző beszélgetések, illetve a fogalmi ismeretek tanítása nem valósulhat meg anélkül, hogy a tanulók megszerzett tudásukat, alakulóban lévő véleményüket, felvetődő kérdéseiket cselekvésbe ne emelnék.

Tantervünkre jellemző, hogy a gyakorlati megtapasztalás lehetőségét kínálja a tanulóknak, akik saját tevékenységükön keresztül juthatnak el a megértés és a megélés együttes élményéig.

Ezen kívül fontosnak véljük az egyes tantárgyak anyagához kapcsolódó előadások megtekintését és az azokra vonatkozó elemző beszélgetéseket, ezzel folyamattá téve, anyagában kiterjesztve a színi nevelést.

Differenciált haladás

Mindhárom érintett tantárgyban meghatározó a kiscsoportos munkaformák gyakori alkalmazása, mely jelentős teret biztosít a differenciált tanulásszervezésre.

Ajánlás

A tantervhez tartozó három tantárgy órái lehetnek pl. az egyes oktatási hetek kezdő és/vagy záró tanórái.

A tanterv szerzői nem ellenzik a heti bontástól eltérő más időrend kialakítását sem (pl. a tömbösítést).

Mivel a tantervhez tartozó három tantárgy tanításának személyi feltételei jelenleg csak kevés oktatási intézményben biztosítottak, a tanterv szerzői elfogadható megoldásnak tartják a helyi tantervek készítésekor (addig, amíg a pedagógusok képzése megtörténik!) a háromból egy, vagy két tantárgy önálló tanítását, és a fennmaradó terület alárendelését más műveltségi területnek.

A tanterv kiemelt céljai:

A DRÁMA mint tantárgy nyújtson lehetőséget:

lásd a Kerekasztal/dráma tantárgy részletes kifejtésénél, a xx. oldalon!

A TÁNC- ÉS MOZGÁSMŰVÉSZET mint tantárgy nyújtson lehetőséget

- a mozgásban fellelhető öröm, s az ezzel járó szabadságélmény megtapasztalására;
- nonverbális jelek vételére és az e módon való közlésre;
- a ritmus mozgásbeli megjelenítésére, illetve a mozgás adott ritmushoz igazítására;
- egy adott mozgás, táncstílus karakterének, stílusjegyeinek átvételére;
- közösségi helyzetben az alkalmazkodás és együttmozgás megtapasztalására, illetve a közös szándék megteremtésére és megjelenítésére a mozgás eszközeivel;
- a tánc- és mozgásművészet különböző ágainak megismerésére;
- a tradicionális és kortárs mozgásművészeti alkotások megtekintésére és elemző értékelésére;
- a táncot felépítő technikai elemek elsajátítására és ezek kötött programban, illetve improvizáció során történő felhasználására;
- különböző emberi szituációk, illetve fiktív drámai történések mozgásban való megjelenítésére a színház szabályai szerint.

A BÁBJÁTÉK mint tantárgy nyújtson lehetőséget

- minél változatosabb bábos tevékenységformákban való részvételre;
- az önkifejezésre;
- a tanulók más tantárgyak (pl. tánc- és mozgásművészet, dráma, történelem, irodalom, vizuális kultúra stb.) körében szerzett ismereteinek alkalmazására, esetenként integrálására;
- a bábjátékos technikákkal való kísérletezésre, továbbá a bábjáték mint művészi kommunikációs forma megtapasztalására;
- a tanulók képesség és adottság szerinti differenciált foglalkoztatására;
- az önértékelésre annak érdekében, hogy a tanulók képessé váljanak saját eredményeik felismerésére, és azokat bábos tanulmányaik során hasznosítani is tudják;
- arra, hogy a tanulók egyénileg és csoportosan előadást tervezhessenek, létrehozassanak, illetve a létrejött előadást bemutathassák;
- minél több élő és felvett bábelőadás – köztük társaik által készített produkciók – megtekintésére;
- az alapvető bábszínpad-technikai eljárások megismerésére;
- a bábos és maszkos játékok kulturális tradícióinak megismerésére;
- a tanulók bábjátékkal kapcsolatos fogalmi készletének, aktív szókincsének bővítésére.

Követelmény

Az egyes tantárgyak tantervei a NAT által megadott fejlesztési követelményeket (a tananyaghoz hasonlóan!) jelentős mértékben kiegészítik.

A jelen kiadványban csak a DRÁMA tantárgy 1. tantárgyszakaszra vonatkozó követelményei találhatóak meg részletesen kifejtve.

Tartalom

A tanterv anyaga magába foglalja a NAT-ban megadott tananyag bővítését, a fejlesztési követelmények és a minimális teljesítmény részletezését, kiegészítését. A tanterv egyes tantárgyai, illetve azok tantárgyszakaszai kapcsán témaköröket és példákat adunk meg.

Az egyes évfolyamok moduljaiban további kiegészítő információk találhatóak.

Részei

Kerekasztal/dráma	OKI96TIETD1-10
Kerekasztal/tánc- és mozgásművészet	OKI96TIETD1-10
Kerekasztal/bábjáték	OKI96TIETD1-8

Feltételek

A tanterv *tanításához* feltételezett speciális ismeretek vagy sajátos jártasság:

Dráma:

lásd a Kerekasztal/dráma tantárgy részletes kifejtésénél, a xx. oldalon!

Tánc- és mozgásművészet:

Alapvető táncos, illetve mozgásművészeti gyakorlat és ismeret, a szükséges metodikai és pedagógiai képzettséggel. Jelentős ismereteket nyújtanak a táncoktatói tanfolyamok (melyek különböző táncstílusokban végezhetőek el) és az alapfokú színházrendezői tanfolyamok. Fontos, hogy az oktatónak betekintése legyen a különféle mozgásművészeti irányzatokba (esetleg gyakorlata is legyen ezekben), s ne egyetlen stílus vagy irányzat mozgásanyagára építse a munkát. Ez a probléma különböző területeken képzett szakemberek együttes munkája révén hidalható át a legkönnyebben.

(A pedagógusok felkészüléséhez további segítséget jelenthet az előkészületben lévő mozgásoktatói segédanyag, amely várhatóan videomelléklettel kerül majd forgalomba. A segédanyag által érintett ismeretek elsajátítására tanfolyami képzések indíthatók.)

Bábjáték:

Színházelméleti és bábtörténeti ismeretek, valamint bábjátékos és alapvető bábkészítői gyakorlat, a szükséges metodikai és pedagógiai képzettséggel. Jelentős ismereteket nyújtanak a bábrendezői tanfolyamok, illetve az alapképzésben megjelenő és posztgraduális pedagógusképzési formák. Fontos, hogy az oktatónak betekintése legyen a különféle bábművészeti irányzatokba és a társművészetekbe (esetleg gyakorlata is legyen ezekben), lásd az említett képzési formákon túli önképzés.

A tanterv speciális eszközigénye:

Dráma:

lásd a Kerekasztal/dráma tantárgy részletes kifejtésénél, a xx. oldalon!

Tánc- és mozgásművészet:

Jól szolgálhatják a munkát a következők: kazettás magnetofon vagy hangosító berendezés, videomagnó, televíziókészülék, ritmushangszerek, labdák és tornaszőnyeg.

Bábjáték:

- A báb- és díszletkészítéshez: munkaasztalok; alapanyagok (textilhulladék, karton- és egyéb papírlapok, fonal, faanyag, gipsz, szivacs stb.); olló; ragasztó; tű; cérna stb.
- A bábjátékhoz: asztal (mint bábszínpad); textíliák (paraván, illetve árnyvászon); fényforrás (zseblámpák, gyertya stb.)

Kaposi László – Szauder Erik

Kerekasztal/dráma

Megjegyzés

Az alábbi tanterv általános jellemzője, hogy drámát mint tantárgyat kettős természetűnek tekinti. E kettősség lényege, hogy a drámát szemléljük *(a)* a színház mint kreatív művészi kifejezési forma eszköztárát tanító, valamint ezen eszközök segítségével kreatív munkára teret adó tevékenységként, illetve *(b)* más tantárgyak tanulási tartalmait (többnyire szociális) keretbe foglaló és kapcsolódási pontjaikat hangsúlyozó folyamatként.

Tantervünk arra törekszik, hogy a dráma ezen kétarcúságát a tanulók számára hozzáférhetővé, értelmezhetővé tegye. Nem elméleti ismeretek tanítását helyezi tehát a középpontba, hanem a drámajáték eszköztárának és a színházi nyelv elemeinek a tanulók saját tevékenységén keresztül megvalósuló megtapasztalását. Ez

természetesen nem az elméleti ismeretek figyelmen kívül hagyását jelenti; mindössze arról van szó, hogy az elmélet minden esetben a gyakorlati tevékenység eredményeképpen, az így szerzett tapasztalatokból leszűrve jelenjék meg.

A dráma mint tantárgy tehát minden esetben tevékenységközpontú. Az elemző beszélgetések, illetve a fogalmi ismeretek tanítása nem valósulhat meg anélkül, hogy a tanulók megszerzett tudásukat, alakulóban lévő véleményüket, felvetődő kérdéseiket cselekvésbe ne emelnék. Az egyes drámai konvenciók megismerése és használata ezért tanár és tanuló számára egyaránt azzal a haszonnal is jár, hogy a nehezen megfogalmazható (vagy épp formálódó) gondolatok és érzelmek kifejezésére, illetve a meglévő ismeretek gyakorlati ellenőrzésére teremt lehetőséget.

Ezt a tevékenységközpontú szemléletet tükrözi a tantervünkben követett szóhasználat is. Az alábbi szövegben legtöbbször a játék, játsszanak, drámajáték szavak szerepelnek, illetve a tevékenység egészének megjelölésére gyakran alkalmazzuk a drámamunka kifejezést. A játék és a munka együttes szerepeltetése reményeink szerint megerősíti, hogy bár a drámát szigorú szakmai folyamatok vezérlik, az órákon való részvétel a tanulók számára minden esetben örömet és szellemi izgalmat kell jelentsen.

NAT követelmények

Az egyes tantárgyszakaszok anyagában részleteztük azon követelményeket, amelyek többletet jelentenek a NAT-hoz képest.

Kiemelt közös követelmények

A NAT TÁNC ÉS DRÁMA műveltségi területén belül megjelenő általános fejlesztési követelmények közül a DRÁMA tantárgy tanterve kiemelten kezeli a következőket:

- Játékos gyakorlatok során sajátítsák el az alapvető ... drámai kifejezési formákat. (1.a)
- Legyenek képesek különböző technikákat tartalmazó összetett improvizációkra ... (2.A) a drámában.

Sajátos megközelítés

A tanterv szerkezeti szempontból két részre tagolható (DRÁMAJÁTÉKOK, SZÍNI NEVELÉS, illetve ÜNNEPI SZERTARTÁSOK, RITUALIS JÁTÉKOK); ezen belül a dráma területén négy fő témára bomlik: (a) a közösen megismert alkotások feldolgozása; (b) a saját (hétköznapi) élethelyzetek, problémák feldolgozása; (c) a gyerekek által látott, hallott vagy olvasott (televízióból, filmekből, rádióból, újságokból stb. származó) történetek, helyzetek feldolgozása; (d) a más műveltségterületek (tantárgyak) által adott témák feldolgozása a dráma eszköztárával. E négy téma alkalmazásával kívántuk lefedni mindazon területeket, melyekből a hagyományos és modern drámaformák táplálkoznak, illetve amelyek a dráma segítségével tartalmas és kreatív módon hozzáférhetővé tehetők a tanulók számára.

A négy téma tantervi elkülönítése ugyanakkor nem jelenti azt, hogy a fenti szétválasztást az osztálytermi munkában is feltétlenül érvényesíteni kellene. Természetesen érdemes felhívni a tanulók figyelmét arra, hogy e témák milyen módon határolják körül a dráma mint tantárgy és művészi megközelítésmód tevékenységi körét, de – ha az adott drámamunka lehetővé teszi – biztosítani kell számukra az egyes témák közötti átjárhatóságot, a kapcsolódási pontok felismerését.

Differenciált haladás

A DRÁMA tantárgyban meghatározó a kiscsoportos munkaformák gyakori alkalmazása, mely jelentős teret biztosít a differenciált tanulásszervezésre.

Cél

A dráma mint tantárgy nyújtson lehetőséget

- minél változatosabb dramatikus tevékenységformákban való részvételre;
- differenciált feladatokon keresztül a dramatikus technikák és konvenciók széles körű alkalmazására és a megfelelő forrásanyagok használatára;
- a drámai formával való kísérletezésre, továbbá a drámának mint művészi kommunikációs formának megtagasztalására;
- arra, hogy a tanulók a tanterv más területein elsajátított ismereteiket, készségeiket a drámában is alkalmazni tudják;
- az önértékelésre annak érdekében, hogy a tanulók képessé váljanak saját eredményeik felismerésére, és azokat a dráma továbbfejlesztése során hasznosítani is tudják;
- arra, hogy a tanulók egyénileg és csoportosan előadást tervezhessenek, létrehozassanak, illetve a létrejött előadást bemutathassák;
- minél több élő és felvett színházi előadás – köztük társaik által készített produkciók – megtekintésére;
- az alapvető színpadtechnikai eljárások megismerésére;

- a tanulók drámával és színházzal kapcsolatos fogalmi készletének, aktív szókincsének bővítésére;
- a hagyományos ünnepi szertartások megismerésére;
- a tradicionális értékek mai szerepének elemző vizsgálatára.

Tartalom

A tanterv anyaga magába foglalja a NAT-ban megadott tananyag bővítését, a fejlesztési követelmények és a minimális teljesítmény részletezését, kiegészítését. A tanterv egyes tantárgyszakaszai kapcsán témaköröket és példákat adunk meg.

Az egyes évfolyamok moduljaiban további kiegészítő információk találhatóak.

Részei

1. tantárgyszakasz: 1-4. évfolyam	OKI96TIETD1-4
2. tantárgyszakasz: 5-6. évfolyam	OKI96TIETD5-6
3. tantárgyszakasz: 7-8. évfolyam	OKI96TIETD7-8
4. tantárgyszakasz: 9-10. évfolyam	OKI96TIETD9-10

Értékelés

A drámaprojektum, illetve a tanulók fejlődésének értékelése a tanulók és a tanár közös tevékenysége, a drámaprojektum alapvető része kell legyen; az értékelés csak így szolgálhatja jól a drámaprojektum folytonosságát és fejlődését.

Az alakító (formatív) értékelés során a tanárok a drámaprojektumukon belül visszajelzéssel szolgálnak a tanulóknak fejlődésükkel kapcsolatban. Az alakító értékelés célja a tanulói munka segítése és motiválása; arra ösztönzi a tanulókat, hogy új lehetőségeket tárjanak fel a drámai kifejezőeszközök alkalmazása terén, valamint egyre nagyobb mértékben vállaljanak felelősséget saját tanulásukért. Az alakító értékelés formáját tekintve kifejtett szöveges (többnyire szóbeli, esetenként írásos is lehet).

Az összegző (szummatív) értékelést a drámaprojektumban az egyes témák, tanévek és tantárgyszakaszok végén zajló elemző beszélgetések előzik meg. Minthogy a dráma jellegéből fakadóan a számszerű értékelés csak igen korlátozott visszajelzéssel szolgálhat, a szakaszvégi értékelés kifejtett szöveges formában, többnyire írásban történik (a készülő tanári segédletekben értékelő lapok is találhatóak).

Feltételek

Speciális tanári felkészültség:

A Magyar Drámapedagógiai Társaság 120 oktatási órából álló alaptanfolyamai biztosítják a munkához szükséges alapvető felkészültséget. Amennyiben az iskolában nincs képzett drámapedagógus, a tanterv megvalósítását felvállaló pedagógusok legalább a 60 órás (bevezető a drámapedagógiába jellegű) kurzusok valamelyikét végezzék el. Velük szemben is követelménynek tekinthető a már említett 120 órás alaptanfolyam minél előbbi, lehetőleg 1-2 éven belül történő elvégzése.

Tanterem:

Az esetek döntő többségében az osztály saját tanterme alkalmassá tehető a drámaprojektumára – ehhez minimum 12-15 m² szabaddá tehető (bútorok nélküli) terület biztosítása szükséges. Alkalmanként – a munka vagy a bemutatók nagyobb térigénye miatt – szükségessé válhat az iskola előcsarnokának, tornatermének, ebédlőjének, udvarának stb. igénybe vétele. Ideális esetben tekinthető az, ha a tanterv megvalósítását külön drámaprojektum stúdió szolgálja (függönyökkel, fény- és hangtechnikai berendezésekkel, alapvető díszletekkel és kellékekkel stb.).

Eszközigény:

Jól szolgálhatják a drámaprojektumot a következők: kazettás magnetofon, csomagolópapír, írólapok, filckészletek, jelmezjelzők is használható ruhaanyagok. Mindezek mellett időnként szükségessé válhat egyszerű (könnyen elkészíthető), semleges maszkok, illetve olyan tárgyak alkalmazása, amelyek szolgálhatják a fiktív helyzet felidézését és a jelentésteremtést (pl. korona, tőr, gyertya, egy régi könyv stb.).

1. tantárgyszakasz: 1-4. évfolyam

Drámajátékok, színi nevelés

Tananyag	Fejlesztési követelmények	Minimális teljesítmény
1. A valóság és a fikció világának meg-	1. Érzékelő, ritmus- és fantáziagyakor-	1. A fiktív helyzetek és szerepek, illetve a

<p>különböztetése.</p> <p>2. A szereplő és a helyszín fogalma.¹</p> <p>3. Történetek feldolgozása a dráma eszköztárával.</p> <p>4. Az egyszerűbb drámai konvenciók megismerése.</p> <p>5. A színházi formanyelv alapjainak megismerése.</p>	<p>latok, mozgással egybekötött beszédgyakorlatok.</p> <p>2. Történetek elmesélése és meghallgatása.</p> <p>3. A koncentráció intenzitásának és idejének növekedése. 1.b.</p> <p>4. Fiktív szerepek és helyzetek elfogadása, azokba való bekapcsolódás. 1.b.</p> <p>5. Saját ötletek és egyes történetek drámán keresztül történő feltárása és alakítása. 2.a.</p> <p>6. A szerkezet érzékelése, a kezdet és a vég felismerése térbeli és időbeli struktúrákban. 3.a.</p> <p>7. Látott vagy részvételükkel zajló drámapunka véleményezése. 3.a.</p>	<p>valóság pontos elkülönítése.</p> <p>2. Részvétel a készségfejlesztő gyakorlatokban, a közös dramatizálás játékaiban és az alapszintű elemző beszélgetésekben.</p> <p>3. Rövid mesék, versek önálló elmondása, a társ meghallgatása.</p>
---	--	--

Ünnepi szertartások, rituális játékok

<p>1. Néhány hagyományos, dramatikus jellegű ünnepi szertartáshoz kötődő dramatikus játék, az egyes szertartásokhoz kötődő rövid szöveg- és dalanyag megismerése.</p> <p>2. A hagyományos ünnepek mai megfelelőinek ismerete.</p>	<p>1. A tanult népszokásokhoz kötődő dramatikus játékok legfontosabb elemeinek ismerete. 4.a.</p> <p>2. A tanult ünnepekörhöz kötődő köszöntő, mondóka, dal szövegének ismerete. 4.a.</p> <p>3. A hagyományos ünnepek mai szerepének, illetve megfelelőinek ismerete. Dramatikus játékok a megismert ünnepekörhöz kötődő mai tevékenységformák vizsgálatára.</p>	<p>1. Részvétel a népszokásokat megismertető játékokban.</p> <p>2. Egy-két köszöntő ismerete.</p> <p>3. Részvétel a rituális játékok szerepét, mai megfelelőit érintő beszélgetéseken.</p>
---	--	--

Témák:

I. Közösen megismert irodalmi alkotások (népmesék, műmesék, verses mesék stb.) feldolgozása a dráma eszköztárával

1. A valóság és a fikció világának megkülönböztetése²

Példa:

A Csodaszarvas-monda kapcsán idézzék fel, esetleg rövid jelenet formájában elevenítsék is meg a honfoglaló magyarok életmódját (lovass nomád vadászat stb.).

2. A szereplő és a helyszín fogalma

Példa:

- Nevezd meg a Csodaszarvas-monda legfontosabb szereplőit, gyűjtsd ki a történet helyszíneit.
- Közösen döntsétek el, hogy ezek közül melyek szerepeljenek az osztály drámapunkájában.

3. Történetek feldolgozása a dráma eszköztárával

Példa:

Jelöljétek ki a Csodaszarvas-mondán belül a történet kulcsfontosságú pillanatait, s azokra készítsenek ÁLLÓKÉPEKET³.

4. Az egyszerűbb drámai konvenciók megismerése

Példa:

Az elkészített állóképekből szólaltassák meg a főszereplőket a GONDOLATKÖVETÉS módszerével.

5. A színházi formanyelv alapjainak megismerése

Példa:

Hozzanak közös döntéseket a jelmezeket, kellékeket illetően; készítsenek aláfestő zenét, illetve hanghatásokat a Csodaszarvas-monda feldolgozásához.

¹ A táblázat vastagon szedett bekezdései – kötelező érvennyel – szerepelnek a NAT-ban.

² Az egyes témaköröket, továbbá a fenti táblázat *tananyag*-rovatában szereplő pontok mindegyikét példákkal szemléltetjük.

³ A PÉLDÁK ISMERTETÉSEKOR AZ EGYES KONVENCÍÓK NEVÉT JELÖLI EZ A SZEDÉSMÓD. A konvenciókról részletes leírások találhatók a Drámapedagógiai olvasókönyvben (a Marczibányi Téri Művelődési Központ és a Magyar Drámapedagógiai Társaság közös kiadványa, Budapest, 1995).

II. Saját (hétköznapi) élethelyzetek, problémák feldolgozása a dráma eszköztárával

1. A valóság és a fikció világának megkülönböztetése

Példa:

A *lopás az osztályban* probléma feldolgozásakor a tanulók saját élményeire, ismereteire építve – a SZEREP A FALON konvenció alkalmazásával – alakítsák ki a dráma központi figuráját és annak környezetét.

2. A szereplő és a helyszín fogalma

Példa:

Hozzanak közös döntést arról, hogy a főszereplőn kívül a problémában érintett figurák közül melyekkel kívánunk foglalkozni drámamunkájukban.

3. Történetek feldolgozása a dráma eszköztárával

Példa:

Vizsgálják meg az óra kiindulási alapját képező (valóságos vagy a tanár által írt) újságcikket: mely részeit érdemes és/vagy lehet jelenetté formálni, hol szükséges kiegészíteni azt újabb jelenetek beiktatásával.

4. Az egyszerűbb drámai konvenciók megismerése

Példa:

Írják meg kiscsoportokban a főszereplő NAPLÓBEJEGYZÉSÉT a lopás utáni estén.

5. A színházi formanyelv alapjainak megismerése

Példa:

Tervezenek jelmezt a dráma központi figurája számára: döntsék el közösen, melyek lehetnek jellemző hétköznapi ruhadarabjai (pl. bördzseki, bakancs stb.)

III. A gyerekek által látott, hallott vagy olvasott (televízióból, filmekből, rádióból, újságokból stb. származó) történetek, helyzetek feldolgozása a dráma eszköztárával

1. A valóság és a fikció világának megkülönböztetése

Példa:

A Vuk című rajzfilm kapcsán készülő drámamunka bevezetéseként gyűjtsék össze, elevenítsék fel az osztálynak a rókák életmódjára vonatkozó ismereteit. Vizsgálják meg a film egyes jeleneteit ebből a szempontból.

2. A szereplő és a helyszín fogalma

Példa:

A kis Vuk első vadászatának (Tás, a vadkacsa elejtése) feldolgozásakor adják meg azon elemeket, amelyekkel a helyszín felesleges részletezés nélkül meghatározható.

3. Történetek feldolgozása a dráma eszköztárával

Példa:

A drámai nézőpont megváltoztatásával (rókák helyett a vadkacsák oldaláról vizsgálódva) dolgozzák fel a Tás haláláról szóló történetet.

4. Az egyszerűbb drámai konvenciók megismerése

Példa:

Vuk első vadászatát dolgozzák fel ÁLLÓKÉP-sorozattal (vagy lassítással).

5. A színházi formanyelv alapjainak megismerése

Példa:

Készítsék el két változatban az első vadászatról szóló jelenetet: előbb némajátékban, majd hangjátékként (szöveg nélkül, de emberi hangokkal, illetve zajokkal). Beszélgessenek el a két megközelítésmód különbségeiről.

IV. Más műveltségterületek (tantárgyak) által adott témák feldolgozása a dráma eszköztárával

1. A valóság és a fikció világának megkülönböztetése

Példa:

Egy olyan drámamunkában, amelyben a tanulók állatok és fák szerepét veszik fel, az óra indításaként – SZAKÉRTŐI JÁTÉK konvencióval – rövid időre hivatásos környezetvédők szerepébe lépve készítsenek listát az erdőt (általában) fenyegető veszélyekről.

2. A szereplő és a helyszín fogalma

Példa:

KISC SOPORTOKBAN dolgozzák ki egy-egy fa élettörténetét (ezek a fák lesznek a későbbi játék főszereplői), majd tervezzék meg az egyes fák számára szükséges életteret.

3. Történetek feldolgozása a dráma eszköztárával

Példa:

A kiscsoportok állóképekből indított rövid jelenetekben mutassák be mindazon problémákat, amelyeket a fák az utóbbi időkben észlelhetnek.

4. Az egyszerűbb drámai konvenciók megismerése

Példa:

PÁROS MUNKA: suttog az erdő, a fák éjszakai beszélgetése az átélt kellemetlenségekről.

5. A színházi formanyelv alapjainak megismerése

Példa:

Készítsék el a környezetet szennyezők bábfiguráit (vagy maszkjait), majd ezek segítségével játsszanak rövid jelenetet idegenek az erdőben címmel.

Részei

KD/1. évfolyam OKI96TIED1

KD/2. évfolyam OKI96TIED2

KD/3. évfolyam OKI96TIED3

KD/4. évfolyam OKI96TIED4

KD/1. évfolyam

Követelmény

Az 1. tantárgyszakasz (1-4. évfolyam) tantervi moduljában ismertetett fejlesztési követelmények mindegyikét az 1. évfolyamra is érvényesnek tartjuk.

Ezzel együtt az 1. évfolyamon a gyerekek életkori sajátosságai miatt – a tantárgyszakaszra vonatkozó követelményrendszer minden elemét szem előtt tartva – központi szerepet kell, hogy kapjanak a következők:

Drámajátékok, színi nevelés

1. Érzékelő, ritmus- és fantáziagyakorlatok, mozgással egybekötött beszédgyakorlatok.
2. Történetek elmesélése és meghallgatása.

Ünnepi szertartások, rituális játékok

Az 1. évfolyamon a teljes tantárgyszakaszra megadott minimális teljesítmény következő elemei állíthatók követelményként a tanulók elé:

1. Részvétel a népszokásokat megismertető játékokban.
2. Egy-két köszöntő ismerete.

Tartalom

Az 1. tantárgyszakasz moduljában ismertetett témáink mindegyike használható az 1. évfolyamon, a gyerekek életkorának megfelelő konkrét anyagok (irodalmi művek, történetek, szituációk stb.) megválasztásával.

Az 1. évfolyamon főként dramatikus játékok alkalmazását javasoljuk. Sokkal kisebb a gyakorlatok, szabályjátékok szerepe, de készségfejlesztő funkciójuk már ebben az életkorban is kihasználható.

Elsősorban olyan tevékenységeket válasszunk, amelyek lehetőséget adnak a közös, ritmikus mozgásra (a finommozgás fejlesztésére alkalmas kézzjátékok pl. az írástanuláshoz is jelentős segítséget nyújthatnak).

Gyakran alkalmazható a tanári narrációra történő közös cselekvés is.

A tanítási dráma közismert konvencióinak jelentős része, az egyszerűbb szerkezetűek, már ebben az életkorban is sikerrel alkalmazhatók (pl. JELMEZŐLTÉS, TÉRMEGHATÁROZÁS, KÖZÖS RAJZOLÁS, MIMES JÁTÉK, EGÉSZCSOPORTOS SZEREPJÁTÉK stb.).

Mіндеz lehetővé teszi – a gyerekek életkorának megfelelő szinten – bizonyos problémák, helyzetek vizsgálatát, így a tanítási dráma mint megközelítésmód alkalmazását.

KD/2. évfolyam

Követelmény

Az 1. tantárgyszakasz (1-4. évfolyam) tantervi moduljában ismertetett fejlesztési követelmények mindegyi-

két a 2. évfolyamra is érvényesnek tartjuk.

Ezzel együtt a 2. évfolyamon a gyerekek életkori sajátosságai miatt – a tantárgyszakaszra vonatkozó követelményrendszer minden elemét szem előtt tartva – központi szerepet kell, hogy kapjanak a következők:

Drámajátékok, színi nevelés

- Fiktív szerepek és helyzetek elfogadása, azokba való bekapcsolódás.

Ünnepi szertartások, rituális játékok

- A tanult ünnepkörhöz kötődő köszöntő, mondóka, dal szövegének ismerete.

A 2. évfolyamon a teljes tantárgyszakaszra megadott minimális teljesítmény következő eleme követelményként állítható a tanulók elé:

- Részvétel a népszokásokat megismertető játékokban.

Előzmény

Az 1. évfolyam tananyagának ismerete, követelményeinek teljesítése.

Tartalom

Az 1. tantárgyszakasz moduljában ismertetett témáink mindegyike használható a 2. évfolyamon, a gyerekek életkorának megfelelő konkrét anyagok (irodalmi művek, történetek, szituációk stb.) megválasztásával.

A 2. évfolyamtól kezdődően a dramatikus játékok és a növekvő (de arányukban továbbra is kisebb) szerepet játszó gyakorlatok, szabályjátékok mellett ebben az életkorban már a valódi szerepvállalást igénylő és lehetővé tevő drámai helyzetek részesei is lehetnek a tanulók (pl. KISCSOPORTOS IMPROVIZÁCIÓK, PÁROS MUNKAFORMÁK alkalmazásán keresztül).

KD/3. évfolyam

Követelmény

Az 1. tantárgyszakasz (1-4. évfolyam) tantervi moduljában ismertetett fejlesztési követelmények mind-egyikét a 3. évfolyamra is érvényesnek tartjuk.

Ezzel együtt a 3. évfolyamon a gyerekek életkori sajátosságai miatt – a tantárgyszakaszra vonatkozó követelményrendszer minden elemét szem előtt tartva – központi szerepet kell, hogy kapjanak a következők:

Drámajátékok, színi nevelés

- A koncentráció intenzitásának és idejének növekedése.
- Saját ötletek és egyes történetek drámán keresztül történő feltárása és alakítása.
- Részvétel a készségfejlesztő gyakorlatokban, a közös dramatizálás játékaiban és az alapszintű elemző beszélgetésekben.

Ünnepi szertartások, rituális játékok

- A tanult népszokásokhoz kötődő dramatikus játékok legfontosabb elemeinek ismerete.
- A tanult ünnepkörhöz kötődő köszöntő, mondóka, dal szövegének ismerete.
- A hagyományos ünnepek mai szerepének, illetve megfelelőinek ismerete.

Előzmény

A 2. évfolyam tananyagának ismerete, követelményeinek teljesítése.

Tartalom

Az 1. tantárgyszakasz moduljában ismertetett témáink mindegyike használható a 3. évfolyamon, a gyerekek életkorának megfelelő konkrét anyagok (irodalmi művek, történetek, szituációk stb.) megválasztásával.

A drámamunkához szükséges készségfejlesztés ebben az életkorban már megvalósítható a szabályjátékokon, gyakorlatokon keresztül, emiatt a 3. évfolyam tananyagában ez a fajta dramatikus tevékenység fontos szerepet kell, hogy kapjon.

A tanítási dráma konvencióinak túlnyomó többsége a 3. évfolyamon már biztonsággal alkalmazható (kivételt képeznek azok, amelyek összetett megjelenítési igénnyel lépnek fel, illetve mélyebb figuraismeretet tesznek szükségessé), ezért a drámamunkában – ebben az életkorban – már erre a megközelítésmódra helyezhető a hangsúly.

KD/4. évfolyam

Követelmény

A 4. évfolyamon az 1. tantárgyszakasz (1-4. évfolyam) tantervi moduljában ismertetett fejlesztési követelmények mindegyikét érvényesnek és teljesítendőnek tartjuk (ezért itt nem részletezzük).

Előzmény

A 3. évfolyam tananyagának ismerete, követelményeinek teljesítése.

Tartalom

Az 1. tantárgyszakasz moduljában ismertetett témáink mindegyike használható a 4. évfolyamon, a gyerekek életkorának megfelelő konkrét anyagok (irodalmi művek, történetek, szituációk stb.) megválasztásával.

Mivel a 4. évfolyamra a tanulók számára a mesék mellett a mondák, illetve a valós történetek is egyre érdekesebbekké válnak, a drámamunka során ezeknek egyre nagyobb szerepet kell kapniuk.

Ezen az évfolyamon már – a tanulók életkori adottságaiból következően – nagyobb figyelmet fordíthatunk a drámai szerkezet érzékeltetésére, valamint a drámamunka elemzéséhez és értékeléséhez szükséges ismeretek és készségek fejlesztésére.

Drámapedagógiai tanfolyam indul a NAT TÁNC ÉS DRÁMA műveltségi területéből a DRÁMA tanítására a Kerekasztal Színházi Nevelési Központ szervezésében, 1997. szeptember 27-én, szombaton 10 órai kezdettel

A 120 oktatási órából álló képzésen felhasználható az 1997. évi pedagógus-továbbképzésre szánt központi költségvetési forrásból kapott támogatás (a Műv. Közlöny, XVI. évf. 16/II. sz. alapján).

Oktatás: havonta egyszer (összesen 8 alkalommal), **szombaton 10-18 és vasárnap 9-14 óra között**, Gödöllőn. (Vidéki résztvevőknek – külön költségtérítés ellenében – szállást biztosítunk.) **Részvételi díj: 20.000 Ft/fő**

A tanfolyam vezető tanára: Kaposi László

Jelentkezés: Kerekasztal Színházi Nevelési Központ (2100 Gödöllő, Szabadság út 6. tel.: 28/420977; fax: 28/420978)

Budapesti Drámapedagógiai Központ

60 órás **alapfokú drámapedagógiai tanfolyam** indul a NAT Tánc és dráma műveltségi területéhez kapcsolódón a Kerekasztal Színházi Nevelési Központ és a Marczibányi Téri Művelődési Központ szervezésében.

A képzés 1997. október 4-én (szombaton) kezdődik. Ha szükséges, még egy csoportot indítunk október 5-én (vasárnap). További időpontok: kéthetente szombatonként 10-16 óráig, illetve a másik kurzusnál kéthetente vasárnaponként 9-15 óráig.

Az alapfokú tanfolyam elvégzése után lehetőség van arra, hogy a hallgatók további 60 órában folytatva a képzést, drámajáték-vezetői vizsgát tegyenek.

Programvezető: Kaposi László

Részvételi díj: 15.000 Ft/60 óra

(A Művelődési Közlöny 1997. 16/II. száma alapján a pedagógus továbbképzésre szánt központi költségvetési forrás a képzésre felhasználható.)

PÁHOLY drámatanári műhely

Saját élményű drámafoglalkozás és elemzés, októbertől havonta egy alkalommal, szombatonként 10-14 óráig.

Jászfényszaru

Három csoportban folytatódik az előző évben megkezdett drámapedagógiai tréning: (a) óvónőknek, (b) tanítóknak és (c) tanároknak, művészettel foglalkozók csoportjának.

Ami a programban közös: reformpedagógiák (amelyek személyiségfejlesztéssel foglalkoznak, és drámapedagógiai módszereket alkalmaznak); gyermekpszichológiai ismeretek; a drámapedagógia alkalmazásának lehetőségei a művészeti nevelés területein; demokráciára nevelés.

Szolnok – Pedagógiai Intézet

Szakmai vezető: Lipták Ildikó

120 órás **alapfokú gyermekszínházi rendezői tanfolyam** indul októbertől.

Részvételi díj: 20.000 Ft

Képzési időpont: kéthetente szombatonként 10-16 óráig.

Programvezető: Gabnai Katalin

KAKTUSZ színházi csoport alsó tagozatosoknak csütörtökön 16-17.30-ig.

Csoportvezető: Juscák Zsuzsa

BOGÁNCS színházi csoport felső tagozatosoknak szerdánként 15.30-17 óráig.

Csoportvezető: Szakall Judit

Diákszínpad közéiskolásoknak hétfőn 18-20 óráig.

Csoportvezető: Barta Eszter

- 40 órás előkészítő tréningek külön-külön óvónők, tanítók, tanárok számára
- 80 órás, vizsgára felkészítő kurzus azok számára, akik rendelkeznek a 40 órás alapképzéssel
- őszi pedagógiai fórum a megye drámával foglalkozó pedagógusai számára
- szakmai látogatás a Kőrösvidéki Drámapedagógiai Társaságnál

(A szolnoki Zöld Iskola önálló drámapedagógiai műhelyként dolgozik, de vannak közös rendezvényeik.)

1997 áprilisában megalakult Pest megyében – Rudolf Ottóné vezetésével – a drámapedagógiai műhely

Körzeti műhelyek:

- Vác és környéke (Szadóczki Gabriella, Vác, Radnóti M. Általános Iskola.)
- Érd és környéke (Pató Anna és Pluhár Ferencné, Érd, Széchenyi I. Általános Iskola)
- Tápióság és környéke (Janosik Béláné, Dr. Papp K. Általános Iskola)
- Budapest vonzaskörzete (Tóthné Pablényi Márta, XIII. ker. Tomori Úti Általános Iskola)

Az új tanév első műhelytalálkozására szeptember 4-én 14 órától kerül sor. Helye: Budapest, XI. ker. Karinthy F. út 3.

Intenzív drámapedagógiai tanfolyam indul – csak haladóknak

Helye: Budapest, XI. ker. Karinthy F. út 3.

Időpontok: szeptember 11. 18. 25.; október 2. 9. 16. (csütörtöki napokon 9-17 óra között). Vizsga (mint lehetőség): 1977. október 30-án.

Érdeklődni lehet a Pest Megyei Pedagógiai Szolgáltató Irodánál (Városház u.; tel.: 1176570)

Új konvenciók

A DRÁMAPEDAGÓGIAI OLVASÓKÖNYVBEN megjelent konvenció-gyűjtemény csak alapot jelent, koránt sem a teljességet. Minden drámatanár, aki a drámának az oktatási környezetre kidolgozott változatával, a tanítási drámával is megpróbálkozik (mondjuk csak azért, mert ráunt a sok-sok éve folytatott gyakorlatosdóra; mert rájött, hogy a világról mást és sokkal többet el lehet mondani a gyerekek játékán keresztül, mint a szabályjátékok szűk keretei között; vagy csak azért, mert kíváncsi volt, mi is ez...) ki kell, hogy alakítsa a saját eszköztárát. Ez pedig eleinte a konvenciók adaptálását, később újak kitalálását jelenti. Az alábbiakban ismertetésre kerülő konvenciók tanfolyami vizsgákon kerültek lejegyzésre. Jóllehet a vizsgahelyzet maga sokak számára nem számít ideális körülménynek elméletileg is izgalmas, érdekes, másoknak is hasznos újítások kidolgozására, vannak olyan kollégáink, akiknek ez is sikerül. Munkájuk eredményeiből teszünk közzé néhányat az alábbiakban.

Kaposi László

Orbán Andrásné

Tükörszobában

Azt a szereplőt akit szeretnénk jobban megismerni, tükörszobába helyezük. A többi gyermek a szoba négy falát játssza – „visszaadják” a szereplő mozdulatait.

Variációs lehetőségek:

- minden tükör pontosan adja vissza;
- van egy fal ami felnagyítva adja vissza;
- kicsiknél jó ha beszél is a tükör, továbbá a szereplő is beszélhet (pl. kérdezheti a szereplő valamelyik tevékenysége közben: Tükröm, tükröm mond meg nekem, hogy pl. tényleg ilyen fülig érő szájjal nevetek? vagy: Igazán ennyire hajlott a hátam?).

Azok akik pontosan adják vissza a mozdulatokat, igazmondó tükrök. Ügyeljünk arra, hogy a görbe tükrök is igazat mondjanak: igazat, de másként (akár ellentétes dolgokat is mutathatnak).

Madártávlattól

Képzletben felülünk egy repülőre vagy (kisebbecknél) más repülő alkalmatosságra. (Egy-egy kiscsoport ül egy gépen.) Olyan magasra szállunk, hogy jól megfigyelhessünk nagy területeket, képet kaphassunk az egészről.

A kiscsoportok megbeszélik mit látnak: kik, mik, hol és hogyan helyezkednek el. Ezek után térképet, „szociometriai” ábrát, esetleg rajzot kérünk a látottakról.

Nagyító alatt